

Novostravda

Leto I. Naročnina
 Štev. 15 Mesečno Din 8.—
 Četrletno „ 10.—
 Polletno „ 15.—
 Celoletno „ 25.—
 Posamezna Uredništvo
 številka in uprava:
 Din 1.— Ljubljana, Dalma-
 tinova ulica št. 8
 Izhaja vsak Telefon št. 2182
 prvi in tretji Rokopisov ne vra-
 četrek čamo — Poštni
 v mesecu ček račun 17.177.

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

Brez srčne kulture ni
 socializma ne demokratizma.

Socijalne dolžnosti današnjega časa

Čuden mraz pretresa ves svet. V nemirnem pričakovanju so vsi narodi. Dnevno časopisje je polno samih vznemirljivih vesti, iz katerih vidimo in slutimo, da se človeštvo težko bori za svoj vsakdanji kruh, za novo obliko življenja človeške družbe, v kateri bi bilo več sreče in več zadovoljstva. Vse povsod divja in grozi brezposelnost, denar izgublja na vrednosti, gospodarsko življenje zastaja, političen nemir veje po svetu, v katerem je skrito nekaj, česar se vsi boje. Odkar je bil podpisan svetovni mir, se govori in posvetuje samo o tem, kako ta mir ohraniti: znak, da mir sloni na trilih nogah, katere se morejo vsak hip zrušiti. Vse priznava, da je treba med narodi in državami več iskrenega sodelovanja, več medsebojnega spoznavanja in več medsebojne pomoči — toda nihče noče prav slediti tem zdravim načelom. Vsakdo skuša, da stopi nekam v ozadje, misleč le, kako bi sebi najbolj koristil.

Vsemu temu pravimo gospodarsko socijalna in politična kriza. Z drugimi besedami: človeški rod je zabredel v nevarne pečine, iz katerih mora z vso previdnostjo pripeljati, da ne treščijo v prepad.

Zdravo moralno življenje je vrženo iz tira. Kakor se zdi, da je povojno gospodarsko življenje postalo bolj demokratično in medsebojno sožitje socijalno pravičnejše, je pa resnica vendarle drugačna. Materijalno življenje je postalo znatno bolj nezanesljivo, obstoj širokih delovnih vrst je izpostavljen stalnim nevarnostim, tako da vsi mnogoštevilni socijalnozaščitni zakoni nimajo pravega učinka. Najsolidnejše socijalne pridobitve so v stalnih nevarnostih; saj vidimo, da niti socijalno zavarovanje, katero tvori jedro ekonomske zaščite, ne more biti kos vedno težjim nalogam. Celotno solidno angleško brezposelno zavarovanje je zaradi padca denarja prišlo v zelo nevarno položaj in delavstvo je moralo pristati na skrčenje zaščite brezposelnih, ako je hotelo vsaj nekaj ohraniti. Najpopolnejše kolektivne pogodbe postajajo čez noč brez vrednosti; dolgotrajno zavarovanje za slučaj starosti pride preko noči v nevarnost, da se razblini v nič. Glej slučaj naših bratovskih skladnic.

Prodira prepričanje, da dosedanje metode socijalne zaščite še daleč niso popolne in zanesljive ali trajne vrednosti. To ima za posledico, da se v tem ogromnem boju za novo ureditev človeške družbe vedno globlje pogreza prepad med onimi, kateri so ekonomsko zanesljivo zaščiteni in onimi, kateri te zaščite nimajo. Pa tudi vedno širši je ta prepad. Črta med bogastvom in revščino je vedno jasnejša, srednji sloji in stanovi izginjajo na drugo stran prepada, kjer stoje oni, ki ničesar nimajo. Eno pa postaja vedno jasnejše. Sreča sveta in mir med narodi slonita le na širokih vrstah delovnega ljudstva. Tem

Vsebinska: Socialne dolžnosti današnjega časa / Zakaj tako / Za slovansko socialno vzajemnost / Boj proti draginji / Za naše zdravje / Kaj pa strojniki / Mednarodni Zadrugi dom / Strokovni vestnik / Podlistek V boju za pravdo.

Zakaj tako?

—k Vso pezo socialnega zla kot posledico vojnih in povojnih razmer nosijo in morajo nositi socialno najšibkejši sloji, ker so oni, ki so se znali dokopati do bogastva in blagostanja, brez ozira na kak način, znali s svojim vplivom in sredstvi odvrniti to pezo življenja od sebe.

Brezsrčnost in brezobzirnost moderne kapitalizma ne pozna obzira niti dolžnosti do koristi splošnosti. Konkurenčni boj poedincev, izvajen z največjim egoizmom in pohlepom po dobičku, je zavojeval prestiž nad malim človekom in ustvaril mentalitet o namišljeni pravici do privilegijev v človeški družbi.

V taki mentaliteti vzgojena družba nima smisla niti časa niti volje odkritosrčno in resno pomagati omiliti grozeč prepad med udobnostjo in revščino.

Nimamo namena obravnavati socialnega zla današnje brezposelnosti, ker obstoja poleg brezposelnosti še eno zlo, ki se ga mora izkoreniniti in z vsemi sredstvi onemogočiti.

Največje zlo je »špekulacija« modernega kapitalizma, ki je zavzel take dimenzije, da resno ogroža miren prehod v normalne predvojne solidne razmere. Skvarjenost človeštva ni bila še nikdar tako na višku kakor se opaža danes.

Predvojne razmere niso poznale tako grobe in brezobzirne izkoriščanja delovnih sil kakor se to dogaja danes.

V splošnem je bila odločujoča parola: živeti in pustiti živeti, dobro zaslužiti, a tudi drugim pustiti dobro zaslužiti.

Industrijski kvalificiran in nekvalificiran delavec je imel take prejemke, da je lahko njegova kupna moč vzdržala ravnovesje na živilskem trgu.

Ostale panore delavstva, posebno v stavbinski stroki, kjer so prišla do izraza sezijaška in nesezijaška dela, se je v plačah delala razlika, da je delavec končno le s skromnim življenjem v šestih do sedmih mesecih dela prihranil toliko, da je bil skromno preskrbljen, ako je moral v zimskem času počivati.

Pa zaradi tega ni šla niti ena industrija in niti ena stavbena tvrdka v konkurz. Niti slišati ni bilo, da kako podjetje hira zato, ker ima delavstvo pre-dobre plače.

In danes! Dan na dan čujemo, da je to ali ono podjetje ogroženo ravno zaradi tega, ker so delovne moči predrage.

To tarnanje in jadikovanje je povzročilo, da smo prišli do minimalne mezde 3 Din na uro za sezijaško delo, ki komaj zadošča za skromno prehrano, kamoli

vrstam je treba dati zanesljivejšo življenjsko existenco v okviru držav in v okviru mednarodnega življenja. Vse prizadevanje mora dobiti svojo osnovno točko v stremljenju po ublažitvi socijalne krize delovnega človeka, ker je ta koncem koncev številčno le močnejši in tvori jedro narodov in držav.

Socijalna kriza je val, kateri nevarno ogroža blaginjo sveta in v njem vsakega posameznika. Vsakdanje izkušnje nas morajo utrjevati v prepričanju, da so socijalne dolžnosti naših dni vse druge, kakor so bile kdaj prej. Nosilec socijalne misli ne smeta več ostati delavec in nameščeneec, nosilec te misli mora postati javnost, da z enotno voljo prevzasi

da bi mogel tak delavec računati ali misliti na kak prihranek, ki bi služil za kritje življenjskih potreb za čas, ko bo delo počivalo. In prav nobene razlike v plačah ni za delo, ki traja vse leto, napram onim, ki traja samo v seziji, katere doba je zaradi vremenskih neprilik vedno krajša.

Pa se še najdejo podjetniki, ki trdijo, da podjetja takih plač ne prenesejo.

Upravičeni smo mnenja, da je temu vzrok prevelika špekulacija in prevelika brezobzirnost v pohlepu po čim večjem dobičku, ker se je predvojni podjetnik zadovoljil z nižjim odstotkom dobička od povojnega podjetnika.

Marsikaj nam je lahko nerazumljivo!

Glede cen papirja in plač papirniških industrijskih delavcev smo pisali že zadnjič, danes lahko ugotovimo, da je vzlic zaščitni carini uvoz inozemskega papirja cenejši. Pa vendar v inozemstvu denarja ne kradejo zato, da bodo nam ceneje prodajali in svojih delavcev tudi tako ne izkoriščajo kakor v naši papirni industriji. Kje je vzrok razliki?

V živilski stroki je opažati enak primer pri uvozu piva. Velikanska zaščitna carina onemogoča uvoz inozemskega piva zato, da se ščiti domača pivska proizvodnja. Ta zaščita pa gre na korist ogromnih dobičkov v pivovarski industriji. V tem leži enostranski pomen za-

ščitne carine. In vendar je naše pivo predrago.

Delavstvo v tej stroki ne samo, da je oropano zmernih predvojnih razmeram ustrežajočih prejemkov, marveč je oropano tudi drugih privilegijev, ki jih delavstvo v tej stroki v inozemstvu še vedno uživa. Če bi padle zaščitne carine, bi se pivo zaradi uvoza inozemskega piva namah pocenilo, konzument bi pa prišel do dobrega kvalitetnega piva.

Prav ista pesem velja za sladkor. Zaščitna carina omogoča neprimerno visoke cene za naš sladkor. Ako bi zaščitna carina padla, bi se tudi sladkor zaradi inozemske konkurence namah pocenil.

Pa zopet smelo trdimo, da v inozemstvu niti v pivovarski stroki niti v industriji sladkorja ne kradejo denarja zato, da bi nam prodajali brez dobička.

Taka in enaka opazovanja nas končno le privedejo do prepričanja, da je vseh tegob in socialnega zla kriva le prevelika v odstotkih neodgovarjajoča špekulacija pohlepa po čim večjem dobičku.

Kadar se bo normaliziral ta pohlep po pravičnem dobičku, kadar bo špekulacija računala tudi na obzir do družbe in do socialno šibkejših slojev, takrat bo zbrisan z dnevnega reda največje socialno zlo, ki ga je rodila vojna psihoza. Kako dolgo še?

Praktična doživetja so naše najboljše izkušnje!

Za slovansko socialno vzajemnost

Župan mesta Prage, naš dobri znanec in prijatelj dr. Zenkel, je nedavno del v javnost zanimivo izjavo. Rekel je:

Najznačilnejše prizadevanje današnjih dni je težnja po vzajemnem sodelovanju. Države vedno bolj prihajajo do prepričanja, da uspehi, pa bodisi na kulturnem, gospodarskem ali političnem in socialnem polju niso samo in v prvi vrsti odvisni od njih lastnih moči in prizadevanj, temveč v znatni meri od sodelovanja z ostalimi narodi in državami, ki so si medsebojno po vsebini in obsegu teh prizadevanj najbližje. Posebno tesno je možno sodelovanje med slovanskimi državami na polju socialne politike. Slovani smo si v teku stoletij ohranili eno značilno skupno črto svojega značaja: človekoljubnost, čustvenost in miroljubnost. Taki značaji so že po narodi sposobni, da ravno na polju socialne politike kar najtesneje in najuspešneje sodelujejo. To sodelovanje mora biti naravno, organizirano. Potrebno je znanstveno obravnavanje socialnih proble-

mov. Zbližanje v vzajemnem sodelovanju bi pospešila izenačitev socialno-politične zakonodaje slovanskih držav. Važno vlogo igra vprašanje šolstva in medsebojno poznavanje socialnih prilik. Zlasti med Jugoslavijo in Češkoslovaško je vzajemno delo na torišču socialne politike lahko izvedljivo, ker sta obe državi v nastajanju in v ustvarjanju novega življenja. Medsebojno izkoriščanje prirodnih zdravstvenih virov bi koristilo zdravstvenim potrebam obeh narodov. Imamo gospodarsko Malo antanto, imamo žurnalistično Malo antanto — kje so ovire za ustvaritev Male antante za socialno-politične probleme.

Boj proti draginji

—k Delavstvo, ki danes s svojim nezadostnimi plačami ne more vzdržati s svojo šibko kupno močjo ravnovesja na trgu najnujnejših življenjskih potrebščin, bo stopilo v obrambo svojih življenjskih pravic iz rezerve in bo pričelo boj proti naraščajoči draginji.

V zadnji številki smo prinesli detajlni indeks cen in neobhodno potrebna sredstva za kritje v več varijantah, ki ga je izdelala Delavska zbornica v Ljubljani, kot najvišji delavski parlament, ki ga bomo vsak mesec priobčevali z nastalimi izpremembami cen, da bo slehern naš čitatelj in član točno poučen, kje in kako mu je potrebno zastaviti svoje sile, da bo s samopomočjo preprečil še večjo razliko med ceno na trgu in svojimi prejemki.

Nedvomno je in tudi logična posledica naraščajoče draginje, da bo med delavstvom nastalo mezdno gibanje in zahteva po odgovarjajočem zaslužku. Kdo more to ubraniti in kdo bo tisti, ki bi s

mišljenje in dá korakom te misli zmagovit pohod. Le pogledimo danes po svetu. Ako bi vse ljudstvo bilo prežeto socijalne misli in bi imelo interes delavstva stalno v mislih, do take krize ne bi prišlo. Danes se jasno kaže, kako tesno so z interesi delavstva povezani interesi vseh drugih slojev, celo kapitalizma, ki je nesposoben, da bi v krizah sam našel izhod. Pozna samo eno sredstvo: ugasne ogenj v tovarniških pečeh. Mraz pa je tudi zanj nevaren.

Javnost mora razumeti jedro problema: socijalna misel mora postati skupna misel vseh. Skladno tej zavesti pa morajo slediti tudi dejanja. Nič ne bo boljše, ako javnost ne bo boljša!

Za naše zdravje

V času, ki z neugnano brzino hiti za materijalnimi dobrinami in ki je skozi in skozi prežet amoralnih in nesocialnih instinktov, ko morata delavec in nameščeneč z vsjo silo braniti najosnovnejše predpogoje za golo telesno življenje, je bolj ali manj razumljivo, da delavec in nameščeneč, odnosno naša gospodarska in politična javnost nekam brezbrizno hodijo mimo problema zdravja in zdravstvene zaščite širokih vrst delovnega ljudstva. Izgleda res, kakor da bi hoteli ta problem spraviti z dnevnega reda s suhoparno ugotovitvijo, da nam je zdravje navrženo od Boga in da nam bo od Boga ostalo ohranjeno. Problem zdravja delovnega človeka noče biti bistveno sestavni del socialno-političnih prizadevanj niti delavcev in nameščencev samih, niti poklicanih činiteljev javnega življenja. Naša socialno-zdravstvena hotenja niso spravljena v organiziran sistem, ki bi bil zgrajen na izdelanih programskih točkah. Redke so delavske in nameščenske strokovne organizacije, ki se za problem zdravja in za zaščito življenja zanimajo in ki kažejo sposobnost in voljo, da te probleme v potrebnem času stavijo na dnevni red in jim dajo nekoliko pomembnejši podstavek zlasti v vsebini kolektivnih pogodb.

Kako zmotno in usodepolno je tako zdržanje! Tam, kjer z bodočnostjo naroda mislijo resno, smatrajo, da je problem zdravja naroda oni kamen, na katerega mora biti postavljena zgradba narodov gospodarske in kulturne veličine. Zdravje naroda je v nekaterih državah postalo bojno geslo državnikov, ki se ne strašijo najostrejših odredb, ki naj utrjujejo in dvigajo telesno zdravje naroda. Mi vidimo, da so nekatere države s posebnimi zakoni z vsjo odločnostjo posegle v človekovo najnaravnejšo pravico razmnoževanja in so iz spolnega življenja izločile one osebe, ki po svojem zdravstvenem stanju ne nudijo jamstva, da so sposobni spočeti in roditi zdrav rod potomcev. Posebno dalekosežni so tozadavni zakonski ukrepi v Nemčiji, kjer hočejo ohraniti čistost nemške krvi in s tem ustvariti prvi predpogoj za zdrav telesni razvoj vsega naroda. V tem smislu in s to tendenco je v kulturnih državah urejeno tudi zakonsko življenje. Nemci n. pr. svoje nemške krvi ne puste mešati z židovsko krvjo, da ostane nemški narod čistokrven.

Zdravniki so si edini v naziranju, da nezdrav, bolehen organizem, ki je stalno izpostavljen mnogim zdravju škodljivim vplivom, stalno izgublja na svoji ustvarjalni vrednosti, iz dneva v dan postaja produktivno nesposobnejši, dokler že v zgodnjih letih ni izločen iz narodno-takim samoobrambnim korakom našega delavstva ne soglašal.

Za okrepitev kupne moči našega najširšega konzumenta se gre, da bo nastala večja živahnost v trgovskem prometu.

Med vsemi delavci so menda najbolj prizadeti naši rudarji, ki ob reduciranih delovnih dneh še komaj životarijo, tako jih je zadela val naraščajoče draginje.

Že se sklicuje konferenca delegatov organizacij vseli smeri, da se posvetujejo, kako, kje in kdaj stopijo na plan v obrambo svojega že itak mizernega življenja.

Nedvomno je, da bodo tem prvim korakom sledila še druga podjetja in industrije.

Žal, da je novi zakon o minimalnih mezdah zagledal luč sveta v najneugodnejšem času, ko draginja skokoma narašča. In žal, da so obstoječe kolektivne pogodbe komaj preživele svoj ognjeni krst in že bo treba misliti na regulacijo prejemkov, ako se val draginje ne bo zaustavil in ako se do sedaj narašča draginja ne bo spravila v sklad s kupno močjo malega človeka.

Iz parlamenta se že čujejo glasovi po zvišanju plač državnim uslužbencem, katerih prejemki so vse prej kot odgovarjajoči, sedanjí narašča draginja so pa naravnost katastrofalni, že to je dokaz upravičenosti boja proti draginji.

Zvišati prejemke ali znižati cene na trgu, eno ali drugo je potrebno, ako hočemo, da se bo življenje najširših plasti naroda nemotno razvijalo v pravec, ki bo celotni družbi koristen.

gospodarskega izživljanja naroda in izročeni bedi in pomanjkanju v breme javnega skrbstva. Brez najskrbnejše zdravstvene politike, ki mora svoje težišče imeti v metodah, ki obolenja preprečujejo in organizem čim dalj ohranjajo v polni svežini delovne sile, se narod polagoma izpreminja v armado blelih, potrlih, sključenih, za delo nesposobnih mož in žena, ki so gospodarstvu v breme in v sramoto, za narodovo populacijsko politiko pa izgubljeni, odnosno v neizmerno škodo. Matere, ki svojega organizma ne morejo ohraniti v najsveteljšem zdravju, ne morejo biti zdrave nositeljice bodočih rodov! Ako gledamo propadanje naših mater in žena v tekstilnih tovarnah in ako vemo, da se odstotek ženskih delovnih moči v naših, pogosto zelo nezdravih tovarnah in delavnicah stalno množi, potem bi se dejansko morali najresneje zamisliti v zdravstveno bodočnost slovenskega naroda. V tem problemu so skrite nevarnosti za slovanstvo! Kdor teh nevarnosti ne vidi, je izkoreninjenc in smeši interese slovanstva!

Delovni človek v tovarnah in delavnicah je nevarnostim za zdravje najbolj in neprestano izpostavljen. Imamo zakone, ki naj delavcevo zdravje pri delu ščitijo. Toda, kdo se za te zakone zanima! Naravnost obupne so zdravstvene razmere v nekaterih delavnicah, ki celo nosijo ponosen naziv »tovarna« in gospodarji so proti zdravstvenim potrebam delavstva obnašajo bolj brezbrizno kakor proti papirju, ki leži na dvorišču tovarne. Naša javnost o teh sramotnih razmerah niti poučena ni in nima niti najskromnejših predstav, v kako težkih zdravstvenih prilikah služita svoj vsakdanji kruh naš delavec in naša delavka, ki je mati in bo mati mladine, ki je za vsak narod up bodočnosti. Naravno je, da inspekcija dela vsemu ne more biti kos, ker ji na vseh koncih in krajih manjka osebnih in materijalnih kreditov. Pri inspekcij del bi moral vršiti službo poseben zdravnik, ki bi bil specializiran iz področje obrtne higijene.

K problemu zdravja delavcev in nameščencev se homo še vrnili. Smatramo, da je ta stvar tako važna, da mora priti v program uveljavljanja Delavske zbornice in vseh delavskih strokovnih organizacij. Delavci sami pa imajo dolžnost, da pri sklepanju kolektivnih pogodb na probleme zaščite zdravja v tovarnah kar najresneje mislijo. Ta del kolektivne pogodbe nikakor ni manj važen od ostalih socialno-političnih zahtev. Ko se bo v tej smeri zganilo tudi ministstvo za narodno zdravje in številni higijski zavodi, ki bi v tej smeri mogli pokazati več aktivne inicijativnosti, potem bomo smeli reči, da na bodočnost naroda z resno brigo mislimo.

J. A.:

V BOJU ZA PRAVDO

Ob koncu srednjega in v začetku novega veka opažamo počasno spremembo gospodarskega reda. Fevdalni sistem, ki je zatiral ubogo delovno ljudstvo, se je začel neprostovoljno umikati porajajočemu vplivu meščanstva. Počasen je bil umik fevdalne gosposke; saj je trajala borba za osnovne človečanske pravice od 12. stoletja do uspešnega zaključka francoske revolucije; borba za svobodo in enakost je segala celo v 19. stoletje posebno v takih reakcionarnih pokrajinah in državah, kot je bila cesarsko-kraljeva in rimokatoliška Avstrija.

Zakaj se je moral fevdalizem umakniti novemu družabnemu redu meščansko-kapitalističnemu?

Vzrok je bil poleg novega načina produkcije tudi novo urejeno denarno poslovanje in vsled tega drugačen način gospodarstva. Denar je postal prvovrsten pomočnik pri izmenjavanju blaga, denarjev lastnik pa odločujoč faktor v človeški družbi. Kdor je imel denar, je nekaj veljal, čeprav ni bil član privilegirane fevdalne gosposke. Tak primer velja seveda še danes. Z denarjem so si njegovi lastniki utirali pot do gospodarskega in političnega vpliva v fevdalno urejeni človeški družbi.

Prva žrtev denarnega vpliva na go-

Kaj pa strojniki?

Pojem kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev v obstoječih kolektivnih pogodbah je zaradi odpora službodavcev zelo zelo ozkosrčen, tako da večkrat ni najti razlike v plači med delavcem, ki ima izučeno kako obrt od onih, ki so se brez izučene obrti v teku daljše delovne dobe specializirali za gotova dela.

In vendar bi morala biti razlika, ker pride naposled lahko do tega, da se ne bo nihče hotel učiti kake obrti, če mu življenje ne bo prineslo potrebnega priznanja.

Kjer pa v plači taka razlika postoji, je ta razlika tako majhna in ničeva, da ne daje prav nikakega priznanja onim, ki so se izučili kake obrti.

Se večja krivica se pa godi v tem pogledu strojnikom v nekaterih podjetjih, ki sicer prejemajo plačo kvalificiranega delavca z izučeno ključavničarsko obrtjo, njihova višja kvalifikacija in specializacija v strojni stroki pa ni prav nič upoštevana.

Strojnik je koncem koncev v vsakem podjetju vodilna osebnost, saj je v vsaki industriji nemotnost obrata odvisna od spretnosti, razuma in duhaprisotnosti strojnika. Dober strojnik je tako rekoč duša mehničnega pogona v vsakem podjetju.

Razumljivo je, da je dosedanje zapostavljanje zmožnosti in važnosti strojnikov v kolektivnih pogodbah naletelo na skrajno nezadovoljstvo in povzročilo strojniško gibanje, ki gre v pravec, da bi se sklepala s strojniki posebna specialna pogodba ne samo glede odškodnine za delo, marveč tudi glede delovnih pogojev, položaja in starostne preskrbe, katere zahteve se bistveno ločijo od splošnih delovnih pogojev ostalih vrst kvalificiranih moči.

Kateri podjetnik naj bi nasprotoval pobudi strojnikov, da rešijo svoj kvalificiran stan iz miljeja hlapčevstva, ako količkaj upošteva važnost, neobhodno potrebno zanesljivost in kvalifikacijo

strojnika za uspešen in nemoten obrat.

V nekaterih podjetjih so strojniki vse, samo strojniki ne, ker morajo poleg strojniške službe opravljati vsa v tovarni potrebna ključavničarska popravila pri industrijskih strojih, transmisiji, jermenju, ključavnicah, poleg tega vrše pa še kurjaško službo, torej strojnik kot dekla za vse in povrh so primorani še fušati razna dela za njihov nadrejen uradnik, ter jih je večkrat najti, ko krpajo kuhinjsko posodo, in to vse zato, da ostanejo v milosti in obdrže svoj borni kruhek.

So sicer podjetja, ki so važnost strojnikov upoštevala, a vendar je še velika večina posebno malih podjetij, katerih lastnikom ne gre v glavo, da je strojnikov položaj bistveno drugačen od položaja fижakerja ali soferja.

Zato pozdravljamo pobudo strojnikov, ki so stopili v obrambo svojih interesov še ob pravem času, ker bi tako dosedanje neupoštevanje strojniški stan kot eminentno važen kvalificiran stan lahko spravilo na položaj, ki bi se ga moral vsak sramovati.

Veliko pregrešk in pobud za tako neupoštevanje je pa bilo storjenih tudi od nekaterih strojnikov, ki so neupoštevanje važnost svojega poklica zašli prostovoljno v odvisnost, iz katere jih morajo danes reševati uvidevnejši in na svoj stan ponosnejši strojniki.

Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da je takih strojnikov zelo malo, a vendar škodujejo, da pa stalno raste število onih strojnikov, ki imajo poleg tehniške usposobljenosti za seboj še ustrezajočo šolsko naobrazbo, ki je predpogoj k uspešnemu napredku strojnikov.

Naš list bo stalno zasledoval gibanje strojnikov, sodelovati hoče in pomagati, da bi skoro prišel čas, ko bo važno strojniško vprašanje doseglo svoj končen uspeh, ker končno se gre le za ugled in priznanje važnosti strojnikov v obratih s parnim pogonom.

Mednarodni zadružni dan!

—k Dne 3. julija t. l. se je praznoval ob priliki kongresa Zveze Nabavljalnih zadrug v Ljubljani mednarodni zadružni dan. Cela prireditelj je bila samo ena velikanska manifestacija ljudi različnih poklicev, vere in narodnosti za zadružno idejo, ki edina more ustvariti pravično in solidno osnovo gospodarskega in socialnega sožitja med poedinci in narodi.

Zadružništvo je v gospodarskem smislu najprirodnejše in najpriprostejše sredstvo, ki vodi k zadovoljivi rešitvi materijalnih potreb ljudstva tudi na najcenejši način. Ono tudi omogoča najracionalnejšo ekonomsko izrabo gospo-

darskih energij posameznikov za korist širokih narodnih plasti.

Enotno gospodarsko hotenje in sloga v delu za združitev vseh sil posameznikov koristi splošnosti daje zadružništvu jamstvo za uspeh.

Zato ima zadružništvo tudi sovražnike, ki se dele v načelne nasprotnike zadružnega pokreta, to je take, ki jim zadružništvo omejuje in onemogoča posredniški dobiček in take, ki jim je zadružna ideologija premalo revolucijonarna in ker zagovarja in propagira nevtiralnost, to je da se noče pustiti vpreči v kak strankarskopoličen voz.

terega vpliv je naraščal, ker je zahtevalo zase razširjanje gospodarskih in političnih pravic.

V teh razmerah in časih se je pojavilo tudi kmečko ljudstvo. Zahtevalo je več svobode in pravic. Niti s staro pravdo ni bilo več zadovoljno. Gospodarski red je zahteval novih česov. Mesta, ki so imela razne svobode, so vabila kmečko ljudstvo iz dežele; potrebovala so dotok rokodelcev, obrtnikov, pomočnikov; poleg na novo nastajajoče obrti so bila mesta vabljiva kmetom tudi zaradi večje svobode.

Kakor je rasel vpliv kmetstvo delovnega ljudstva, tako so tudi fevdalno misleči krogi poskusili si pridobiti čim več denarja in vpliva na vse takratno življenje celega naroda. Pritiskali so na kmeta na nečloveški način, ga izžemali, izkoriščali tako, kakor izkorišča danes kapitalistična družba delavca in tehniko dela v svoji namene. Fevdalci so odločevali samopašno o usodi podložnikov. Niso bili redki slučajji, ko je prisilil plemič kmete, da so morali voziti njegove izdelke na trg in jih tam prodati po ceni, ki jo je bil določil graščak. Ako se taka naročena kupčija kmetu ni posrečila, je moral doplačati razliko sam, sicer ga je nensmiljeno gospodar vrgel v ječo. Če se je graščaku skazilo vino, so ga morali kmetje zamenjati za svoje. Razkošje in razsipnost sta bila tolika, da je neka nemška

STROKOVNI VESTNIK

Vsi ti sovražniki, h katerim prišteva-
mo še one, ki ne verujejo v moč za-
družne ideje in sposobnosti ustvaritve
novega združnega gospodarskega si-
stema v narodu, niso niti najmanje upli-
vali, da bi ogrozili veličastno razpolo-
ženje in svečanost prisege za večno le-
pi, zdrav in pravičen združni pokret
vseh neštetih udeležencev in propaga-
torjev združne misli.

In kaj združuje in vodi k skupnosti
neštete pripadnike združnih idej?

Zavest, da je človek družabno bitje
in ustvarjeno za skupnost in volja str-
niti svoje gospodarske moči na združ-
ni podlagi in jih usmeriti za koristi ce-
lote.

Brez teh dveh činjenic bi združni-
štvo ne moglo uspevati in širiti svoje
postojanke iz trgov, vasi in mest v vseh
pokrajinah v državi in v vseh državah
na svetu.

Zaščita zaupnikov

**Delodajalec mora izkazati, da ni odpu-
stil zaupnika zaradi izvrševanja njegovih
dolžnosti.**

(Sodba Stola sedmorice)

Po §-u 119 zakona o zaščiti delavcev
ne sme delodajalec odpustiti, niti prega-
njati delavskega zaupnika zaradi pravil-
nega izvrševanja njegovih dolžnosti.

Delokrog delavskega zaupnika je do-
ločen v §-u 109 cit. zakona, iz njega je
razvidno, da prav lahko pride do na-
sprotnij med delodajalcem in delavskim
zaupnikom. Zato je zakon delavskega
zaupnika še posebej zaščiten v §-u 119.
Ta zakonita določba bi se lahko izigra-
vala, če bi imel delavski zaupnik dolž-
nost, da dokaže, da je odpoved sledila
zaradi izvrševanja zaupniških dolžnosti.

Iz zakona je razvidno, da delodajalec
ne more razvezati enostransko delovno
razmerje, kadar gre za delavskega za-
upnika. Delodajalec ima pravico odpu-
stiti zaupnika le tedaj, če nepravilno iz-
vršuje svoje dolžnosti.

**Delodajalec mora torej dokazati, da
je mogel po zakonu odpustiti zaupnika,
torej mora dokazati, da ima za to raz-
log in da zaupnika ni odpustil zaradi
pravilnega izvrševanja zaupniških dolž-
nosti.**

**Zaupniški mandat traja do novih volitev
zaupnikov.**

Stol sedmorice odd. B v Zagrebu je
razsodil nejasni položaj zaupnika. Gle-
de trajanja zaupniškega mandata je vla-
dala do sedaj nejasnost, in sicer je bilo
nejasno to, kdaj preneha mandat. Ni se
vedelo, ali preneha zaupniški mandat s

Ker združništvo ni samo gospodar-
ski pokret, marveč se žrtvuje tudi za
vzgojne, izobraževalne in kulturne na-
mene, zato nosi v sebi moralno in so-
cijalno zavest in zavest, da je korenina
združne misli človek in človeška dru-
žba in njegovo delo človečansko.

V tej ideologiji podkrepljeni združ-
niki so proslavljali mednarodni združ-
ni dan, verujoč v moč, ki iz teorije
ustvarja praktične zaključke za gospo-
darsko osvobodjenje.

Vsi sovražniki združništva so se
moralni ta dan uveriti, da je idejna za-
družna zavest posameznikov tako trdno
povezana v celoto in v praksi prene-
šeni uspehi združništva tako solidni in
trajni, da je ves bes in napor izpodko-
pati temelje združništva samo zato, da
se še nadalje obdrži sistem posredniške
profitarije — sunek v prazno.

potekom koledarskega leta (t. j. 31. de-
cembra) ali pa traja do novih volitev za-
upnikov. Ta nejasnost tiči v §-u 112 za-
kona o zaščiti delavcev, ki določa, da
traja mandat delavskih zaupnikov leto
dni, istočasno pa govori o razlogih, iz
katerih prestane mandat pred koncem
koledarskega leta. § 113 pa določa, da
izvajajo poznejše volitve zaupnikov de-
lavski zaupniki sami. **Sedaj je Stol sed-
morice odločil v sodbi proti KID, da tra-
ja zaupniški mandat do novih volitev
zaupnikov in torej ne preneha z 31. de-
cembrom vsakega leta.**

Zaščita zaupnikov.

Inspekcija dela v Zagrebu in nato mi-
nistrstvo za socialno politiko sta leta
1936. razveljavila mandat delavskega
zaupnika. Prizadeti zaupnik je vložil
tožbo na državni svet, ki je tožbi ugod-
il.

V razlogih pravi sodba, da po zakonu
Inspekcija dela nima pravice razveljav-
ljati izvolitev, temveč, da sme Inspec-
cija dela ocenjevati pravilnost volilnega
postopka in pozneje tudi delo zaupni-
kov. Njena naloga je ta, da nadzira, da
se obstoječi predpisi izvajajo.

Nikakor pa nima pravice odklanjati
gotove zaupnike izmed izvoljenih kan-
didatov.

**Med mesarskimi pomočniki in mojstri ni
prišlo do sporazuma.**

Organizirani mesarski pomočniki si
prizadevajo že od lani, da bi sklenili z
delodajalci kolektivno pogodbo. Po novi
uredbi o minimalnih mezdah, sklepanju

kolektivnih pogodb, pomirjenju in raz-
sodništvu je kompetentno skleniti z de-
lavsko organizacijo prisilno združenje
mesarskih mojstrov. Delavska strokov-
na organizacija pa ni mogla doseči pri
združenju, da bi se začelo pogajati z njo
o sklenitvi kolektivne pogodbe; zato je
po Delavski zbornici zaprosila mestno
poglarstvo za posredovanje. Pri prvi
obravnavi na magistratu so zastopniki
delodajalske organizacije izjavili, da med
mesarskimi pomočniki in mojstri sploh
ni bilo spora. Kolektivne pogodbe ne

bodo sklepali, ker je članstvo združenja
proti taki sklenitvi.

Mestno poglarstvo je moralo skli-
cati 14. t. m. drugo in zadnjo obrav-
navo. Do sporazuma ni prišlo, ker zdu-
ženje vztraja na stališču, ki ga je zavze-
lo pri prvi obravnavi. Mojstri se ne bo-
je niti stavke. Zastopnik delavcev je iz-
razil obžalovanje zaradi nesporazuma in
pripomnil, da si organizacija pridržuje
pravico do nadaljnjih ukrepov za zaščito
delavcev.

Iz podružnic

JESENICE. V številu 14. «Nove pravde»
smo poročali v članskem sestanku, na
katerem smo obravnavali odgovor KID
na našo vlogo. Pismeni odgovor v ce-
lem priobčujemo:

«V posesti Vašega dopisa št. 90/37, z
dne 4. t. m. Vam sporočamo sledeče:

1.) Glede sprememb delovnih skupin,
kakor jih Vi navajate v Vašem dopisu,
pripominjamo, da take spremembe ne
odgovarjajo besedilu kolektivne po-
godbe.

2.) Delovne obleke in zaščitne opreme
se dele preko okvira določb kolektivne
pogodbe in je le nekaj redkih slučajev,
da obleke še niso bile dodeljene in to iz
vzroka, ker v centralnemu skladišču ni-
so bile pravočasno dobavljene.

3.) Glede protesta v zadevi akordnih
postavk moremo samo pripomniti, da je
bilo z naše strani ponovno povdajeno,
da je treba počakati rezultatov meseca
marca, aprila, maja; nakar se bodo po
potrebi napačne akordne postavke po-
pravile. To se je deloma že uredilo oz.
je taka ureditev v teku. Sicer pa take
proteste zavračamo, ker ni bil noben
delavec prikrajšan napram datjavam, ki
jih predvideva kolek. pogodba.

Glede Vaših pismeno vloženi pred-
logov v zadevi akordnih postavk mo-
ramo pa pripomniti, da jih ne moremo
uvaževati, ker presegajo daleko realne
meje določb kolektivne pogodbe.

4.) Navajate nadalje mezdne listke in
kaznovanja delavcev. Te navedbe so
pavšalne narave in Vas v bodoče va-
bimo, da jih podrobneje obrazložite.

Sicer Vam priporočamo v bodoče
zmernejši ton v Vaših dopisih.

Pri ugovoru na to pa je podjetje pri-
stalo med drugim na naslednje: Marti-
narna, pomagali pri pečeh, pomagali v
vlivališču iz 3. skupine v 4. skupino.

Mehanična delavnica: Strugarji valjev
(Javornik) se vpelje akord, kakor so ga
imeli po stari kolektivni pogodbi, do

je plemstvo upornike povsod prema-
galo in s silo zatrla vsako željo po
svobodi. je gospodarski razvoj vendar
oviral plemiče pri zatiranju podlož-
nikov; novi način proizvodnje, sicer
šele v začetku razvoja, je zahteval
čim več svobode in delovnih rok.

Ljudje so zahtevali svobodo vesti,
svobodo naseljevanja in verskega pre-
prijanja; zahtevali so stare pravice,
to je staro pravdo, ker jim fevdalec
ni hotel vrniti niti starih pravic, še
manj dovoliti pravic, ki dajejo in
utrjujejo v človeku dostojanstvo in
ga povzdigujejo nad ostala bitja na
zemlji.

Kakor prej omenjeno, se je upor
povsod popolnoma ponesrečil, a novo-
nastajajoči način proizvodnje in na-
predek tehnike sta podirala gradove,
rušila viteštvo, omejevala prevelik
vpliv cerkvene gosposke ter zahte-
vala celo vrsto obrtnikov, trgovcev in
delavcev v tovarnah in delavnicah.

Tako je dobivala meščansko-kapita-
listična družba kot zmagovalka nad
fevdalizmom novega nasprotnika, ne
upornika, ampak organiziranega obrt-
niškega in industrijskega delavca. —
Njegov duh ni puntarski, ker sloni
delavčeva moč na strokovni organiza-
ciji in disciplini, brez katere so tudi
kmečki uporniki podlegli in brez ka-
tere ni zmage. Boj za staro pravdo je
uspešno končan; boj za novo pravdo,
za nove socialne pravice in nacio-
nalne koristi se naj nadaljuje do
končne zmage.

tega časa pa prejmejo zajamčen akordni
prebitek. Čistilci litine dobijo
akord po stari kolektivni pogodbi. Ne-
kateri se pomaknejo v višjo skupino.

Glede omaric smo bili obveščeni, da se
že dobavljajo in da bodo v prvem raz-
deljene na Javorniku. Glede odtegljaja
20 % akordnega prebitka novo vstopiv-
šim delavcem je določeno, da se jim iz-
plača v celoti. Podjetje tega ne odklanja,
pač pa mora pristati na to, večina stro-
kovnih organizacij. Naknadno se je tudi
na našo intervencijo izvršila pravilna
razvrstitev novo vstopivših delavcev.
Zvišale so se tudi nekatere akordne po-
stavke. Obleka se je razdelila res v ne-
kaj primerih preko določb kolektivne po-
godbe, toda upravičeno potrebnim. Ima-
mo le še nekaj primerov, ki jih bo po-
trebno urediti.

Pri dnevno naraščajoči draginji živ-
ljenjskih potrebščin čaka še precejšen
del delavcev na regulacijo akordnih po-
stavk; četudi se jim plača minimalno
zajamčen prebitek 15%, ker izprememba
proti prejšnjemu zaslužku je le preveč
občutna. Vsekakor so za svojo produk-
tivno delo upravičeni večjih akordnih
postavk naslednji: Lahka progla I. Na-
kladalna skupina (pločevina). Razkla-
dalna skupina (premog). Valjčna progla
I ogr. Škarje za Ⓞ pločevino. Ravnalni
stroji. — Žična valjarna. Pri nekaterih
strojih v Žičarni. Transportna nakla-
dalna skupina. Galvanična progla. Po-
svičevalnica. V žebeljarni, čiščenje žič-
nikov. Valjanje šlinitne žice. V zavijal-
nici itd. K vsem tem akordom smo že
vložili pismene predloge, za katere ome-
nja KID, da jih ne more uvaževati. Pri-
pominjamo, da je pri nekaterih strojih
in števil dimenzij prilično urejeno, toda
upoštevati se mora različnost kvalitete.
Občutna razlika v kvaliteti je v žični
valjarni, žebeljarni, žičarni itd.

V interesu podjetja je, da regulira na
primerno višino omenjene akordne po-
stavke.

Glede novih sprejetih delavcev in od-
bitka 30 % akorda pa je bila z naše
strani podana vsa volja, pač pa leži
rešitev vprašanja, kakor smo omenili,
na ostalih organizacijah. NSZ je to
vprašanje pokrenila, četudi ima ravno
ona najmanj prizadetih članov izmed
podpisnic kolektivne pogodbe.

Iz teh poročil o iniciativnosti NSZ je
razumljivo, da delavstvo uvideva, kdo
se zanima za vprašanja ureditve brez
posebnega kričanja in hvale. Prepričani
smo, da se bo, ako bomo delavni, še
marsikaj uredilo v dobro delavstva, po-
goj pa je, da je delavstvo organizirano.
Zadnje čase pristopajo v NSZ delavci,
ki že dolgo niso hoteli slišati o organi-
zaciji kljub temu, da imajo dragocene
skušnje o delavskih gibanjih. — Prihod-
njič bomo poročali, kako se izvaja drugo
besedilo kolektivne pogodbe.

Prosvetni odsek NSZ sporoča in opo-
zarja vse člane knjižnice, da do 25. t. m.
vrnejo knjige, ker bo knjižnica zaradi
preureditve začasno zaprta. Torej do
25. t. m. vrnite knjige! — Prosvetni od-
sek (zaupniška šola) je pokrenila akcijo
za ekskurzijsko potovanje in je še ne-
kaj mest prostih. Potovanje bo tridnevno
z avtobusom, prijavi se lahko do 25. t.
m. Vse nadaljnje informacije se dobijo
pri knjižničarki.

Volitve obratnih zaupnikov pri grad-
benem podjetju Slograd na Jesenicah.

Stavbinski odsek NSZ je že v mesecu
januarju hotel izvesti volitve obratnih
zaupnikov, vendar do izvršbe ni prišlo

grofica prodala kar dve vasi za svi-
leno obleko.

Kmetje so bili torej prisiljeni v
skupno borbo; toda, ker niso razne
prošnje na kralje dosegle zaželenih
uspehov, so zgrabili za orožje in se
spuntali. Velika puntarija je dosegla
pri nas višek leta 1573. s porazom in
kronanjem Matije Gubca za kmečkega
kralja.

Kmečki upori se niso pojavljali po
vsej Evropi istočasno; dozorevali so
po gospodarskih razmerah dotičnih
držav.

Prvi kmečki upor v Evropi je na-
stal v Franciji v 14. stoletju. Ker je
bila država v neprestanih bojih z An-
glijci, se je gospodarsko izčrpala in so
bremena neprestanih vojsk padla na
kmečko ljudstvo. Plemiči so si nasilno
prilastili še tisto, česar ni uničila voj-
na, kmečko življenje pa ni bilo vredno
niti počenega groša. Ker se tudi me-
ščanom ni godilo nič boljše, se je upor
začel najprej med pariškimi obrtniki
in trgovci; nato tudi na deželi. Me-
ščanstvo je sicer simpatiziralo s kmeč-
kimi uporniki, toda v borbi s fevda-
lizmom jim ni hotelo mnogo pomagati,
ker so se revnejši mestni sloji pri-
ključili upornikom in tako ogrozili
interese bogatih meščanov. Francoski
kmečki upor nosi iste znake in iste
vrste načina boja kot poznejši upori
po ostali Evropi. Ubogi kmetje veru-
jejo v kraljevo in božjo pomoč kakor
poznejši uporniki v naših slovenskih
in hrvaških pokrajinah; najmanj ve-

re imajo v sebi in v moč njihove pra-
vice ali pravde, kakor so jo imeno-
vali. Hujša in močnejša sila kot božja
pomoč in kraljevska beseda je bila
organizirana vojska grajske gospose,
ki je nedisciplinirano kmečko vojsko
potolkla tako v Franciji kakor pozne-
je tudi pri nas. Brez solidarnosti, re-
da, discipline ni zmage nikjer. Upor-
nikom so navadno odsekali glave in
tako je ostala ta vrsta kazni kot vzor-
ec za moritev upornih kmetov v vsej
Evropi.

Ker je šel na Angleškem gospodar-
ski razvoj nekoliko drugače pot kot
pri nas in je način proizvodnje hi-
trejše napredoval, je morala gosposda
dati kmetom pri domačem gospodar-
stvu večjo svobodo. A ta svoboda je
bila vendar omejena z raznimi zakoni
in odredbami, ki so skušale prisiliti
kmete na stalnost bivanja, posebno
pa, da bi gospodarski napredek dona-
šal čim več dobrin nosilec fevdal-
nega gospodarstva. Celotna dolž-
nost do starostnega 60. leta je bila
uvredena. Z nezadovoljnimi kmeti so
so se združili tudi revni mestni prebi-
valci in tako je kmečki upor na An-
gleškem zasledoval iste cilje kot vsi
ostali upori. Povsod je bil kmet nosi-
lec pravičnosti in resnice. To geslo
najdeno pri vseh upornikih, dasiravno
ga niso mogli voditelji povsod uvelja-
viti, ker so se med upornike vtihota-
pili dvomljivi elementi, vohuni in iz-
zivači, ki so hujekali kmete k pož-
igom; plenitbam in umorom. Dasiravno

iz raznih političnih motivov. Kakor v januarju, tako je tudi sedaj prevzela inicijativno NSZ, da so se končno volitve izvršile. Volitve so se vršile v soboto 17. t. m. po skrajšanem volilnem postopku. Agitacija je bila močna, zlasti proti NSZ.

Udeležba je bila zaradi tega tako majhna, ker se je večje število delavcev odpeljalo z vlakom, ker niso prišli pravočasno na vrsto. Pomožni delavci, ki stanujejo v okolici, so pa volitve zamudili. Volilnih upravičencev je bilo 762. Volilo jih je 443, volitev se ni udeležilo 319 volilcev.

Lista NSZ je dobila 151 glasov in 4 zaupnike.

Lista ZZD je dobila 146 glasov in 4 zaupnike.

Lista SGRJ je dobila 142 glasov in 4 zaupnike.

Skupno je bilo oddanih 439 glasov, neveljavni so bili 4 glasovi.

Podroben komentar o teh volitvah in agitaciji še objavimo.

RIBNICA. Pri nas se je vršil v nedeljo, dne 11. julija 1937 širši sestanek članstva in kot delegat je bil navzoč tov. Ambrožič.

Na sestanku, ki je bil jako živahen, se je v glavnem razpravljalo o društvenih in lokalnih aktualnostih.

Pogoji za razvoj podružnice so ugodni in treba je malo več trdne volje do dela in tovariške zavednosti, pa bo uspeh popoln. V tem smislu se je tudi razpravljalo in sklenilo, da se bo delovalo bolj sistematično. Predsednik je prosil odbornike, naj bodo bolj točni in redni, da naj se zavedajo svojih dolžnosti, ki so jo prevzeli s tem, da so sprejeli odborniška mesta.

Časi so težki in le v skupnem delu in nastopu bo naše delo pozitivno.

LJUBLJANA. Podružnica NSZ Ljubljana. V sredo, dne 7. julija t. l. je imela ljubljanska podružnica NSZ izredni občni zbor, na katerem je bil izvoljen za poslovno dobo novi odbor, ki jamči s svojim delom, požrtvovalnostjo in z resnostjo, da bo podružnica napredovala in število članstva zopet naraslo na ono višino pred dvema letoma.

Ker je bil prejšnji odbor zaradi nedelavnosti, nesposobnosti in raznih intrig razpuščen, je moral voditi izredni občni zbor zastopnik Izvrševalnega odbora. Z zaključkom izrednega občnega zbora je podružnica slednjič prosta vsake tuje,

delavskim interesom sovražne navlake ter ima polja dovolj za velik razmah. Takoj po izrednem občnem zboru se je priglasilo zopet nekaj novih članov, ki so sicer doslej nezaupno stali ob strani. Delo novoizvoljenega podružničnega odbora bo gotovo zbudilo zaupanje ljubljanskega delavstva v podružnico.

KONJICE. Kakor nam poročajo iz Sl. Konjic vidimo, da smo nekaterim političnim intrigantom trn v peti in si zato prizadevajo z vsemi mogočimi sredstvi, da bi napravili zmedo med našim članstvom in pripravljali odborom. Seveda je ves trud zaman, saj smo legalna, zakonita organizacija, katera lahko ustanavlja svoje podružnice povsod. Ker pa so podružnična pravila le izvleček iz centralnih pravil, ki so od odločujoče oblasti potrjena, ni nikake bojazni, da bi ne bila odobrena. Toda pa tudi ni prva podružnica, ki prosi za odobritev pravil. Zadeva se le lahko malo zavleče, vi pa zaradi tega ohranite mirno kri. Vse kolektivne pogodbe, ki so pri vas predvidene, se nikakor ne bodo sklepale brez nas, o tem ste lahko trdno prepričani.

ČRNA. V nedeljo, dne 11. t. m. se je vršila redna seja podružnice, na kateri se je razpravljalo o «Novi pravdi» in ugotovilo, da je razširjenje lista pri nas zelo otežkočeno, toda kljub temu si bomo prizadevali z vsemi silami, da tudi pri nas doseže naš tisk ono mesto, ki mu pripada. Nekateri so mnenja, da mora biti «Nova pravda» bolj borbena. (Op. uredništva: «Nova pravda» je šele v razvoju, toda vedno je in bo zagovarjala interese naprednega delavstva in bo zastopala njihov ideal in interese do zadnjega, toda treba je sodelovanja vseh. Prosimo vse, da nam redno pošiljajo potrebne podatke in borbene članke, pa upamo, da boste vsi zadovoljni z «Novo pravdo» in njeno borbenostjo.)

Odbor je sklenil, da se korporativno udeleži odkritja spomenika ponesrečenemu rudarju tov. Obrezi Rudolfu v Črni in članskega sestanka. Splošna želja je bila, da bi bilo na sestanku več govornikov. Tov. Rošar pa poziva vse na resno delo.

PTUJ. Obrat v tovarni Petovia se je popolnoma ustavil in se delavstvo ves čas izigrava. Večina delavcev je vložila tožbo, da se jim izplača čas, ko so čakali na delo. Stvar je v teku.

V nedeljo, dne 4. t. m. sta imeli obe organizaciji neoficijsen sestanek, kjer je poročal pravni zastopnik o poteku omenjene zadeve.

Res žalostne in kvarne so posledice nezavednega delavstva, ki se zadovolji s par dinarji in se poravnava. Kdaj bo konec delavske nezavednosti? Kdaj se bo delavstvo streznilo? Potem se pa delavstvo čudi in išče krivca povsod drugod, le tam ne, kjer bi ga moralo. Seveda tako početje kvarno vpliva na celo zadevo, kajti vsi ti so podpisali neresnične izjave. V splošnem pa zadeva ugodno napreduje. Vsi pa težko čakamo končnega izida.

Podružnica priredi v tem mesecu izlet v Haloze za članstvo in prijatelje. O vseh podrobnostih bomo pravočasno obvestili članstvo.

SV. PAVEL PRI PREBOLDU. — V številki 2 Delavskega lista se je splošno znani dopisnik razpisal o splošnih naših razmerah. Ker pa članke razne stvari tendenciozno zavija, hotoč nepoučenim prikazati, da je naša organizacija kriva nekaterih razmer, se pa že moramo oglasiti resnici na ljubo.

Nikakor ni res, da povzročamo in pričenjamo boje med delavskimi organizacijami. Vedno in povsod smo povdarjali, da je treba delavstvo organizirati in to v katerikoli organizaciji.

Vidi pa se, da dopisnik zasleduje povsem druge interese.

Nam je dobro znano, kako se je ob štrajku organiziralo delavstvo in da še večina danes ne ve, če in kje je bila organizirana. Znanе so nam točne številke članstva posameznih organizacij, kakor tudi stanje za časa štrajka. Tudi razmere po raznih organizacijah so nam znane, kakor tudi to, kdo je kriv, da ni S. D. S. Z. tukaj bolj vkoreninjena. Vemo, zakaj se je poizkušala uesti nova organizacija in da vodje zgoraj imenovane organizacije niso bili zadni pri tem. Iz splošno delavskih interesov za enkrat o stvari molčimo.

O racionalizaciji pa se vidi, da dopisnik nima pravega pojma. Ako je v njegovih močeh isto ukiniti, mu obljublamo, da ukinemo našo organizacijo in se vsi priključimo njegovi organizaciji. Smo pa prepričani, da nobena organizacija v danih razmerah tega ne bo preprečila.

Kar se tiče napada na občino, smo mnenja, da je dopisnik v zmoti, ko vali razne upravičene in neupravičene neprijetnosti na račun Jeenesarjev. — Ko so imeli isti občino v rokah se je vnašalo čez 40.000 dinarjev letno v proračun za socialne svrhe, ki so se poleg raznih drugih postavk iz rednega proračuna vsa porabila za podpiranje revnejših slojev, ko je zmanjkalo denarja, so prosili še tovarno za par tisočakov podpore. Podpirani so bili celo taki, ki niso bili potrebni.

Današnji občinski odbor pa je mešanica raznih strank, župan pa je podpredsednik tukajšnje J. R. Z., manjka samo še Franci, pa je tu sračje gnezdo. Dvomimo pa, da bi se razmere sedaj tako paslabšale.

Toliko resnici na ljubo.

LJUBLJANA. V ponedeljek, dne 12. t. m. se je vršila prva seja novega odbora ljubljanske podružnice. Odbor se je konstituiral takole: Predsednik tov. Žmavec, podpredsednik tov. Pindur, tajnik tov. Kresnik, blagajnik tov. Vjazak in gospodar tov. Orehek. Odbor je krepko posegel po delu. Vidi se, da so prišli v odbor resni ljudje, ki se bodo prizadevali z vsemi silami, da bo dosegla ljubljanska podružnica častno mesto, ki ji pripada v naši organizaciji.

Že na prvi seji se je razdelilo delo med posamezne člane odbora in iz vsega dela izgleda, da bo prva prihodnja seja jako zanimiva. Odbor je mnenja, da je velik boljše, da se ne pretirava pri nasvetih in načrtih, temveč da je bolje, da se omeji na realno izvedljiv program dela. Tov. predsednik Žmavec poziva ves odbor na tovariško složno delo, katero mora roditi mnogoteran sad, čas nam je sicer odmerjen in je jako kratek, zato pogumno in složno na delo, ker kratki so dnevi.

ŽIRI. Pri nas se živahno pripravlja za našo prireditve, ki se bo vršila v nedeljo, dne 25. t. m. Dela je dovolj in upamo, da delo ne bo brez uspeha. Kakor izgleda iz dela in priprav, bo to sijajna prireditve — vršila, saj bo ta prireditve v znamenju tovarištva in bratstva in s tem bomo pokazali, da nismo le pri težkem delu tovariši, temveč da je naša vez globlja, da smo v vseh trenutkih in vedno tovariši in to tovariši po srcu, mišljenju in delovanju, v žalosti, trpljenju in zabavi.

Na to tovariško zabavo vabimo vse tovariše in somišljenike od blizu in daleč.

ZANIMIVOSTI IN PRIPOMBE

NAŠE NARODNO GOSPODARSTVO V MAJU 1937.

(Po statistiki OUZD-a v Ljubljani.)

V konjunkturnem pogledu so v maju 1937 napredovale vse industrije za skupni prirast + 9,24%. Na prvem mestu so: tekstilna industrija z letnim prirastkom + 1857 del. ali + 13,31, gradnje nad zemljo + 1525 del. ali + 26,06%, gozdno-žagarska industrija + 1004 del. ali + 15,51%, kovinska industrija + 721 del. ali + 10,57% itd. itd.

V sezijskem pogledu je pa predvsem napredovalo stavbarstvo in lesna industrija, in sicer: gradnje nad zemljo z mesečnim prirastkom + 2124 del. ali + 40,43%, industrija kamenja in zemlje (opekarne in kamnolomi) + 1162 del. ali + 25,05%, gozdno-žagarska industrija + 872 del. ali + 13,20%, gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela) + 638 del. ali + 26,17% itd. itd.

NAŠE NARODNO GOSPODARSTVO. V juniju 1937.

Naša gospodarska delavnost se nahaja v najpovoljniji konjunkturi. Število zavarovanih delavcev napreduje v tempu, kakršnega do sedaj še nismo poznali. Povprečno število zavarovanih delavcev je doseglo 99.603, v drugi polovici junija 1937 pa je bilo že prekoračeno število 100.000. — Letni prirast znaša v primerjavi z

junijem 1936	+11.563 delavcev
junijem 1935	+17.113 delavcev
junijem 1934	+16.600 delavcev
junijem 1933	+21.037 delavcev.

Še bolj važno v gospodarskem kot socialnem pogledu je napredovanje delavskih mezd, ki so dosegle v juniju 1937 Din 23,52. — Letni prirast znaša +Din 0,91. —

Z dvigom zaposlenosti je naraslo absolutno število bolnikov, vendar odstotek bolnikov ne prikazuje nobenih bistvenih izprememb.

Porast zavarovancev in delavskih plač je dvignil celokupno dnevno zavarovano mezdlo za Din +352.704,80 na Din 2,342.860. —

Nov kovani denar dobimo.

Narodni skupščini je bil predložen zakon o novem kovanim denarju in sicer po 0,25 Din, 0,50 Din, 1 Din, 2 Din, 20 Din in 50 Din v skupni vrednosti 800 milijonov dinarjev.

Pri izmenjavi starih kovancev bo imela država poleg precejšnjih režijskih stroškov še lepe milijončke čistega dobička, vsled dejstva, da bodo kovanci po 20 in 50 Din manjše oblike, a z isto vrednostjo srebra, čeravno v manjši množini.

Ta dobiček je določen za kritje izrednih državnih potreb, za katere v proračunu ni nikakega kritja oziroma sploh niso predvidene v proračunu.

Kateri so ti izredni izdatki referent ni povedal.

Novi denar bo po velikosti sorazmernejši od sedanjih kovancev in morda ne bo več mogoča zamenjava 10 Din za 1 Din kakor doslej.

Čehoslovaška vlada je padla samo zaradi tega, ker večina političnih strank ni dopustila, da bi se podražil kruh.

ŠPANSKE HOMATIJE.

Evropski mir je v nevarnosti, ker ga ogrožate Nemčija in Italija. Usoda miru v Evropi je v rokah Anglije in Francije.

Angleški ministrski predsednik je rekel v angleškem parlamentu, da je mir podoben snežni lavini v gorah, ki ob najmanjšem pretresljanju lahko zdrči v dolino.

Ostro je nastopil Lloyd George v debati in dejal, da z Nemčijo nima smisla sklepati pogodb, ker jih ne spoštuje in ne drži ter jih krši, kadar ji to kaže.

Zunanji minister Eden pa je dejal, da so angleški interesi univerzalni in da ne more biti Anglija desinteresirana na dogodkih v Španiji niti v Podonavju.

Ker sta Italija in Nemčija izstopili iz mednarodne kontrole, bo prevzela Anglija kontrolo nad Sredozemskim morjem, Francija pa nad Atlantikom, sodelovale bodo tudi skandinavske države in Švedska.

Mussolini pa pravi: V tem velikem boju dveh civilizacij ni bila fašistična Italija nevtralna, temveč se je borila in bo zato tudi njej pripadala zmaga.

Poprej smo pa vedno slišali glas o nevtralnosti, sedaj vsaj vemo, kako stvari stoje.

Nemčija rabi železo, zato pobija odpor Baskov, Italija želi zmago fašizma, zato podpira upornika Franca.

Napram 100.000 nemškimi in italijanskim prostovoljcem stoji nasproti samo 12 tisoč ruskih prostovoljcev.

Vsekakor bosta odločali Anglija in Francija in gotovo ne na korist upornikov.

PROTITUBERKULOZNI DISPANZER V LJUBLJANI.

Krajevna Protituberkulozna liga v Ljubljani sporoča, da je s 1. julijem t. l. začel poslovati Protituberkulozni dispanzer za Ljubljano-okolico, to je za območje vseh občin, ki so v ljubljanskem srezu. **Dostop ima vsakdo, ki se izkaže z ubožnim spričevalom ali ki ga napoti v dispanzer banovinski oziroma privatni zdravnik.** Ordinacije se vrše v prostorih dispanzerja za mesto Ljubljana (stavba Okrožnega urada za zavarovanje delavcev — Miklošičeva c. 20, stranski vhod). **Ordinacijske ure so ob delavskih od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.**

VSEM PODRUŽNICAM!

V smislu sklepa seje Upravnega odbora NSZ z dne 6. junija t. l. se vrši letošnji

DELEGATSKI ZBOR

dne 12. septembra t. l. v Kranju.

Podružnice pozivamo, da pripravijo in sklepajo o pismenih predlogih za naš zbor, da jih lahko pravočasno pošljejo Izvrševalnemu odboru. Prepozno vloženi predlogi se v smislu določil organizacijskega reda ne bodo mogli staviti na dnevni red delegatskega zbora.

Vse tozadevne pozive in vabila bodo podružnice prejele pravočasno.

Izvrševalni odbor.

Vse dopisnike prosimo strpljivosti. Pride v drugi številki na vrsto

Uredništvo